

Skoleopholdet i fokus

Udveksling som pædagogisk værktøj

frederik brinck jensen | sankt annæ gymnasium | projekt forskerspirer 2012 | hum

Indhold

Indledning	Side 1
Problemformulering	Side 2
Teoretisk tilgang	Side 4
Empirisk tilgang	Side 5
Afgrænsning og perspektivering	Side 7
Opsummering	Side 7
Tak	Side 8
Referencer	Side 8
Bilag	Side 10

Indledning

Udveksling er en umættelig oplevelse. Som fugleungen skubbes fra reden, kaster man sig ud over hjemmets komfortzone og ind i et fremmed miljø, hvor de vante tanke- og handlemønstre undertiden bliver udfordret. Overladt alene til sig selv flakser man omkring for at holde sig oppe og skabe mening i de nye omgivelser, der sparker sanserne i gang. Man observerer og forsøger måske at imitere mennesker i det fremmede miljø. Ser, hvordan de får luft under vingerne, hvilke kulturelle manøvrer de foretager sig. Trods spinkle vinger formår man efterhånden at holde sig oppe. Senere forstår man, hvordan man kan at holde sig på vingerne, og kan måske ligefrem videreformidle den læring, man har tilegnet sig i et forløb henimod større selvhjulpethed og selvtillid. Nogle fugle lærer aldrig at flyve.

Inden for academia hersker der en konsensus om, at udvekslingsophold udvikler interkulturelle kompetencer hos den enkelte (Williams, 2009, s. 304; Doyle, 2009, s. 153; Pedersen, 2009, s. 76). I mødet med en fremmed kultur konfronteres individet med et ukendt verdensbillede, og det skaber et potentiale for selvrefleksion og (gen)fortolkning af egne værdier. Mødet muliggør, at et verdensbillede, som ikke længere er forklaringsdygtigt i den nye kulturelle kontekst, opgives til fordel for et mere komplekst verdensbillede (Weaver, 1993, s. 145). Det antages at udvide individets horisont og øge dets menneskelige kapital (Messer & Wolter, 2005, s. 3). Samtidig medvirker denne læringsproces til nedbrydning af fordomme og fjendebilleder og andre kulturelle stereotyper (Nielsen & Schmedes, 2009, s. 21). En bagvedliggende præmis for denne beskrivelse er forståelsen af kultur som viden, holdninger og værdier mennesker deler, men som de også til stadighed forhandler med hinanden inden for de sociale fællesskaber, de indgår i (Jensen, 2005, s. 22). Det er dette dynamiske og komplekse kulturbegreb, som bruges i det skitserede forskningsprojekt.

Interessen for udvekslingsophold og udbyttet af det spænder vidt. Udveksling er blevet en integreret del af mange videregående uddannelsers undervisningsplaner ud fra et ønske om at forbedre studerendes ageren i multikulturelle samfund og på det globale arbejdsmarked. En rapport fra *The American Council on Education* fra 2003 viser, at en tredjedel af alle amerikanske, videregående uddannelsesinstitutioner inkluderer internationalisering i deres målsætning (Siaya & Hayward i Deardorff, 2006, s. 1). Også i Danmark er udveksling blevet en trend: Antallet af udvekslinger på Erasmusprogrammet er steget stødt med 300 deltagere om året de seneste tre år, mens tilsvarende programmer

som Comenius, Leonardo da Vinci og Grundtvig også har oplevet et stigende antal deltagere (Styrelsen for Universiteter og Internationalisering, 2011). Også Europarådet adresserer øget mobilitet som en hjørnesten i målet mod livslang læring i dets trænings- og uddannelsesstrategi for 2020 (Europarådet, 2009).

Vigtigheden af udveksling og dens udbytte understreges yderligere af arbejdsmarkedets efterspørgsel på interkulturelle kompetencer. I en rapport foretaget af Styrelsen for Universiteter og Internationalisering (2012a, s. 4) konkluderes det, at 70 procent af de 334 responderende virksomheder anser internationalt udsyn og interkulturel forståelse som meget vigtige eller vigtige egenskaber ved rekruttering af nyuddannede. I forbindelse med udstationering og outsourcing for større, multinationale selskaber menes interkulturelle kompetencer også at være essentielle i ledelsesmæssige sammenhænge (Gertsen og Søderberg, 2010, s. 248).

Problemformulering

Trods den udbredte opfattelse af læringspotentialer ved *udvekslingsophold* er manglen på studier af *skoleophold* iøjnefaldende. I de indledningsvis nævnte sammenhænge refereres der til udvekslingsophold foretaget under videregående uddannelse. Længden af sådanne ophold varierer alt fra et semester op til et helt år, opholdets hovedfokus ligger på det faglige og sproglige udbytte og deltageren indkvarteres typisk på et kollegium eller på campus. Skoleopholdet, som til gengæld retter sig mod et yngre alderssegment, har ikke det faglige udbytte som det primære formål, selvom deltageren naturligvis skal passe sin skolegang. I stedet fokuserer det på, at eleven lærer den fremmede kultur bedre at kende ved at blive en aktiv del af en gennemsnitlig families hverdag, hos hvem man er indlogeret i et år (for nærmere sammenligning mellem udvekslingsophold og skoleophold, cf. Bilag A). Da skoleopholdet således også har det kulturelle møde i centrum, begyndte jeg at undre mig over, om skoleopholdet kunne være et oversat, pædagogisk værktøj i uddannelsesinstitutionernes bestræbelser på at skabe interkulturelt kompetente studerende. Mine efterfølgende sonderinger af feltet bekræfter dette 'forskningshul' med en uafhængig undersøgelse af Mitchell R. Hammer (2005) og det igangværende Kaleidoscope Projekt¹ som de eneste forskningsprojekter, der undersøger skoleophold nærmere. Niels Johan Geil, generalsekretær for udvekslingsorganisationen Youth For

¹ | Kaleidoscope Projektet er et internationalt forskningsprojekt i samarbejde med AFS International, der undersøger kulturelle forskelle og ligheder blandt unge med fokus på deres personlighed, deres sociale færdigheder og deres erfaringer. For nærmere information, se <http://www.kaleidoproject.org/>.

Understanding (YFU), medgiver også i et telefoninterview at YFU, trods organisationens ekspertise på området, ikke kunne henvise til nogle tidligere undersøgelser om skoleophold (cf. Bilag B, NJG-14).

Alligevel blev der fra 2010 til 2011 udvekslet 1186 danske deltagere (Styrelsen for Universiteter og Internationalisering, 2012b, s. 4) med en antagelse blandt de non-kommercielle² organisationer om, at skoleopholdet fremmer formålet om at styrke den mellemfolkelige forståelse (cf. Bilag B, NJG-1), at skoleophold fremmer formålet om at arbejde for fred gennem øget interkulturel forståelse³, at skoleopholdet udvider ens horisont⁴, og at det øger unges kulturelle og sproglige forståelse⁵.

Læs følgende udsagn med dette og fugleanalogien in mente:

[...] Og der er altid en risiko for negative konsekvenser; især hvis deltageren [udvekslingsstudenten] ikke er ordentligt forberedt, hvis der ikke er den fornødne støtte ved evt. kriser undervejs, eller hvis der ikke efterfølgende sker en perspektivering af oplevelserne (både de gode og de dårlige), så de kan blive til erfaringer, man kan lære af. Det er sket, at deltagere er kommet hjem med fordomme bekræftet snarere end nedbrudt, med et frustrerende akademisk efterslæb og med en følelse af nederlag og formindsket selvværd. Vi hører bare sjældent om det, fordi evalueringer og forskning har en udpræget tendens til at fokusere på de gode sider, og ikke spørger ind til de negative. Men hvis vi skal udvikle udlandsophold som et pædagogisk instrument, er det måske endnu vigtigere at stille skarpt på denne "negative læring".

Søren Kristensen, 2012, PhD i pædagogik ved Københavns Universitet

Dette forskningsprojekt bygger derfor på en ambition om at forstå, hvorfor nogle danske, unge mennesker på skoleophold ikke får en ellers forventet positiv og lærerig oplevelse i konfrontationen med en fremmed kultur. Det sker gennem:

- en teoretisk tilgang, der ved inddragelse af eksisterende viden forsøger at forklare, hvorfor et udvekslingsophold kan gå hen og blive en negativ oplevelse

2 | Styrelsen for Universiteter og Internationalisering skelner mellem udvekslingsorganisationer oprettet med et særligt formål og dem, som er oprettet med et kommercielt formål, se <http://www.udiverden.dk/Default.aspx?ID=4750>.

3 | American Field Services (AFS), se <http://www.afs.dk/om-afs/>.

4 | Education First (EF), se <http://www.ef-danmark.dk/highschool/>.

5 | MyEducation, se <http://www.myeducation.dk/>.

- en empirisk tilgang, som med udgangspunkt i den teoretiske fordybelse forsøger at indsamle ny viden på området gennem en kombination af kvalitative og kvantitative studier

Projektets endelige formål er at producere ny viden, som kan bidrage til en forhøjelse af kvaliteten ved oplevelsen og udbyttet ikke kun for et skoleophold i særdeleshed, men for udveksling generelt.

Teoretisk tilgang

I den videnskabelige litteratur forbindes udviklingspotentialer ved udveksling med, at individet bevæger sig uden for sin komfortzone (Brown, 2008; Maddux et al, 2010; Weaver, 1993). Gennem tilvænningsprocessen mod nye omgivelser stresses individet af at befinde sig i et kulturelt limbo, hvor vedkommende i bedste fald forsøger at bygge bro mellem de oplevede kulturelle forskelle. Denne udfordring er udvekslingens grundpræmis, der, hvis overvundet, kan føre til en positiv oplevelse med læring og udvikling; omvendt kan den også fremelske et mere ethocentrisk verdensbillede, hvor man klynger sig til sine egne værdier og holdninger i endnu højere grad (Maddux et al, 2010, s. 732). Det er derfor væsentligt at notere sig, at blot at placere udvekslingsstudenter uden for deres komfortzone ikke nødvendigvis fører til læring, men at risikovillighed og personlig motivation kan fremme kulturel læring (Brown, 2008, s. 9-10) og følgelig personlig udvikling. Der kan tilsvarende argumenteres for, at ingen eller ringe udvikling af interkulturelle kompetencer er et sandsynligt resultat af et ophold, hvor udvekslingsstudenten har haft vanskeligheder med tilvænningsprocessen og bearbejdning af de fremmede indtryk .

I følge citatet af Søren Kristensen (2012) indebærer en korrekt håndtering af udveksling som pædagogisk værktøj, at udvekslingsstudenten gennemgår en dybtgående forberedelse, løbende evaluering og en efterfølgende perspektivering af sine oplevelser. Udsagnet bakkes op af Storti (i Doyle, 2009, s. 152), som påpeger udvekslingsstudenters problem om *midlertidig hjemløshed* ved at skulle genintegrere sig i ens egen kultur og af Engle og Engle (2004, s. 232), der lægger vægt på brugen af inspirerende og stimulerende mentorer til at guide den oplevelsesbetonede læringsproces under opholdet. Som en videnskabelig uddybning af disse antagelser viste Pedersen (2009) gennem kvantitative tests, at udvekslingsstudenter, som gennemgik et informelt, pædagogisk tilrettelagt

læringsforløb om det interkulturelle møde før afrejse, udviklede en væsentlig dybere interkulturel forståelse end de to kontrolgrupper bestående af henholdsvis deltagere uden forberedelse og deltagere, som viste interesse for udveksling, men ikke tog af sted. Ingen eller uanvendelig forberedelse samt mangel på evaluering og perspektivering kan således være en mulig forklaring på, at nogle udvekslingsstudenter får en negativ oplevelse, da de ikke besidder de rigtige værktøjer til at håndtere udfordringer i det kulturelle møde.

Engle & Engle (2004) undersøger, om udviklingen af sproglige kompetencer kan korreleres med udviklingen af interkulturelle kompetencer. Undersøgelsen i sig selv påviser ikke nogen entydig korrelation mellem udviklingen af disse færdigheder, men når frem til, at indgående kontakt med den lokale kultur har betydning for udviklingen af interkulturelle kompetencer. Tidligere forskning viser også at social interaktion og evnen til at tale flere sprog har betydning for en succesfuld tilvænnning (Kosic et al i Maddux et al, 2010; Elkholy i Maddux et al, 2010). Teoretisk tyder sprogfærdigheder derfor også på at have en forklaringskraft, når det kommer til spørgsmålet om, hvorfor nogle udvekslingsstudenter får et dårligt ophold.

Den her elaborerede viden inden for forskningen i feltet om udveksling implicerer, at ringe fremmedsproglige kompetencer samt mangel på program-input i form af forberedelse, løbende evaluering og efterfølgende perspektivering muligvis kan forklare de psykiske mén, nogle deltagere udvikler under og efter udveksling. Personlighed, nysgerrighed og omstillingsparathed (Nielsen & Schmedes, 2009) og hjemvé, placeringsmismatch og utilfredshed med skoleprogrammet (cf. Bilag B, NJG-9) tyder nu også på at have en vis betydning.

Empirisk tilgang

I bestræbelserne på at opfylde forskningsprojektets mål om at indsamle viden omkring de mulige negative oplevelser forbundet med udveksling bruges både kvantitative og kvalitative metoder, da det i følge Deardorff (2006) er den foretrukne evalueringsform af udvekslingsophold blandt feltets eksperter og interessenter. Projektet er delt op i to faser.

Første fase udgøres af et åbent spørgeskema, som sendes ud til de 8 danske udvekslingsorganisationer, der er godkendt af Styrelsen for Universiteter og Internationalisering (2012b, s. 2-3). Spørgeskemaundersøgelsen søger at belyse forskningsprojektets problemstilling fra udvekslingsorganisationernes perspektiv samt

indhente videnskabeligt materiale til uddybning af den teoretiske tilgang, hvis indehaves. Spørgsmålene (cf. Bilag C) er udarbejdet på baggrund af analysen af et telefoninterview af Niels Johan Geil (cf. Bilag B), og havde til hensigt at teste spørgsmålene, før spørgeskemaet bliver sendt ud til udvekslingsorganisationerne. Af denne grund blev nogle af spørgsmålene kasseret eller revideret.

I forlængelse af spørgeskemaundersøgelsen foretages en række semi-strukturerede, eksplorative interviews af 15 udvekslingsstudenter som har gennemført et skoleophold og af 15 udvekslingsstudenter, som er vendt hjem før programmets slutning; samlet 30 udvekslingsstudenter. Interviewundersøgelsen vil blive foretaget med 30 udvekslingsstudenter fra AFS, *American Field Service*, eftersom forskeren selv har været på udveksling med denne organisation og derfor kender til programmets input, hvilket gør det nemmere at drage anvendelige konklusioner (Engle & Engle, 2004, s. 222).

Til at uddybe vurderingen af elevernes udbytte ved skoleopholdet, tager alle udsendte *The Intercultural Development Inventory (IDI)*-testen (Hammer, 2008), der er en videnskabeligt anerkendt test til at afdække interkulturelle kompetencer (Engle & Engle 2004; Pedersen, 2009). IDI-testen kan hjælpe med at forstå, hvorfor nogle udvekslingsstudenter vender hjem tidligere. Den tilføjer en ekstra kognitiv dimension, idet hver enkelt udvekslingsstudent kategoriseres på et interkulturelt, udviklingskontinuum udviklet af Milton Bennett (Bennett, 2010; jf. Hammer, 2008, s. 247) Testen bruges til at underbygge de kvalitative data og tages tre gange: før afrejse, midtvejs i opholdet for dem, som ikke er blevet hjemsendt, og efter hjemkomst.

Da man ikke på forhånd ved hvilke udvekslingsstudenter, som ikke gennemfører skoleopholdet, tager en gruppe på 180 udvekslingsstudenter testen igennem hele deres ophold, hvorefter der tilfældigt udvælges 15 blandt dem som gennemfører og 15 blandt dem som vender hjem tidligere, da gennemsnitligt 10% programdeltagere vender hjem før tid (cf. Bilag B; egen erfaring med AFS). I og med der ofte kan være uforløste konflikter forbundet med et afbrudt udlandsophold, kan deltagerne af etiske årsager ikke påtvinges at forsætte i projektets videre forløb. I anmodning om interviewet med de for tidligt hjemvendte, vil forskeren, for at imødekomme dette problem, lægge vægt på det personlige udbytte ved et sådant interview (Kvale & Brinkmann, 2008, s. 149), da en dialog kan hjælpe dem med at komme videre i bearbejdning af de negative erfaringer.

Anden fase består af en analyse af interviewene med udgangspunkt i den teoretiske forståelsesramme og med inddragelse af resultater fra spørgeskemaundersøgelsen.

Gennem fortolkningen af de beskrevne oplevelser med en primær narrativ analysetilgang (Gertsen & Søderberg, 2010), søges det at opnå en dybere viden om, hvorfor nogle udvekslingsstudenter får en overvejende negativ oplevelse. Ved samtidig at trække på resultaterne for IDI-testen tilføjes et nyt perspektiv, der samtidig forstærker validiteten af studiet og mindsker eventuel partiskhed (researcher bias) fra interviewerens side.

Ved at kombinere den allerede eksisterende viden fra andre studier med resultater fra spørgeskemaundersøgelsen, de eksplorative interview og IDI-test opnås en mere bredspektret og dybtgående indsigt i, hvad der kan gøre skoleophold til en negativ erfaring.

Afgrænsning og perspektivering

Det er vigtigt at understrege, at undersøgelsen ikke går i dybden med at undersøge de store kulturelle forskelle, som er forbundet med f.eks. at udveksle danske studerende til Asien fremfor til andre lande i Europa og Nordamerika (Hall i Collier, 2011). Ligeledes vil projektets resultater kun kunne give indsigt i danske udvekslingsstudenters oplevelser og eventuelle problemer, men forhåbentlig vil de stadig være i stand til, at kunne assistere danske udvekslingsorganisationer i fremtidig programudvikling og evaluering, og ikke mindst forbedre oplevelsen for de danske elever, som sendes på tværs af landegrænserne. I forlængelse af det skitserede projekt kunne det være interessant at undersøge, om nogle udvekslingsstudenter fra andre kulturer tilsvarende har negative oplevelser med et skoleophold i Danmark og om resultater fra dette projekt kan ekstrapoleres til også at omfatte udvekslingsophold på videregående uddannelser.

Opsummering

Forskningsprojektet er båret af en ambition om at forstå, hvorfor nogle danske udvekslingsstudenter mod forventning tager dårlige oplevelser og erfaringer med sig hjem fra et skoleophold i udlandet. I illustrationen af projektet har jeg vist, hvordan den valgte problemstilling kan belyses, både teoretisk og empirisk. Ved at gå eksplorativt til værks, indsamle en bred empiri og efterfølgende analysere og fortolke den med udgangspunkt i en narrativ model, opnås en mangefacetteret forståelse af problemet. Derved kan projektet kaste lys på skoleopholdets relevans for udviklingen af interkulturelle kompetencer, det kan assistere og vejlede udvekslingsorganisationer i kommende programudvikling og ultimativt kan det optimere udvekslingsoplevelsen for den enkelte.

Tak

Tak til min forskerkontakt Anne-Marie Søderberg, Professor ved Institutet for Interkulturel Kommunikation og Ledelse ved Copenhagen Business School, for hjælp, vejledning og støtte i tide og utide; til Lars Kolind Jensen, International Rådgiver ved Styrelsen for Universiteter og Internationalisering, for at vejlede mig ind i den institutionaliserede udvekslingsverden med relevant materiale og links; til Kasper Jepsen, Frivillig i AFS Interkultur Danmark, for materiale; til Søren Kristensen, PhD i pædagogik ved Københavns Universitet, for inspiration og udtalelse; til Annette Gisevius, Programchef for AFS Interkultur Tyskland, for sparring; og til Helene Brinck Jensen, Salgskordinator for Comwell A/S, for transskription af telefoninterviewet.

2514 ord

Referencer

- Bennett, M. (2010). *Concept & Theories – The Developmental Model of Intercultural Sensivity*. AFS Intercultural Link, Volume 1, November/December, side 3-4.
- Brown, M. (2008). *Comfort Zone: Model or metaphor?* Australian Journal of Outdoor Education, 12, side 3-12.
- Collier, A. (2011). *Concept & Theories – How E.T. Hall Shaped the Field and Remains Relevant Today*. AFS Intercultural Link, Volume 2, January/February/March, side 3-4.
- Deardorff, D. K. (2004). *The Identification and Assessment of Intercultural Competence as a Student Outcome of Internationalization of Higher Education in the United States*. Doktorafhandling. Raleigh, NC: North Carolina State University, side 1-219.
- Doyle, D. (2009). *Holistic Assessment and the Study Abroad Experience*. The Interdisciplinary Journal of Study Abroad, 18, side 143-156.
- Engle, L., Engle, J. (2004). *Assessing Language Acquisition and Intercultural Sensivity Development in Relation to Study Abroad Program Design*. The Interdisciplinary Journal of Study Abroad, 10, side 219-236.
- Europarådet (2009). *C 119 – Council conclusion of 12 May 2009 on a strategic framework for European cooperation in education and training ('ET 2020')*. Official Journal of the European Union, side 2-10.
- European Federation of Intercultural Learning (2010). *Report of the Seminar – Intercultural Learning & Exchanges: Where do we stand and what is the way ahead?* European Federation of Intercultural Learning, side 5-38.
- Gertsen, M. C., Søderberg, A. -M. (2010): *Expatriate stories about cultural encounters – A narrative approach to cultural learning processes in multinational companies*. Scandinavian Journal of Management, 26, side 248-257.
- Hammer, M. R. (2008). *The Intercultural Development Inventory (IDI): An Approach for Assessing and Building Intercultural Competence*. I Moodian, M. A. (Ed.). Contemporary leadership and intercultural competence: Understanding and utilizing cultural diversity to build successful organizations. Thousand Oaks, CA: Sage, side 245-258.

Hammer, M. R. (2005). *Assessment of the Impact of the AFS Study Abroad Experience – Executive Summary: Overall Findings*. Hammer Consulting, LLC, side 1-6.

Jensen, I. (2005). *Grundbog i kulturforståelse*. Roskilde Universitetsforlag, side 18-66.

Kvale, S., Brinkmann, S. (2008). *InterView – Introduktion til et håndværk*. Hans Reitzels Forlag, side 13-17, 143-181.

Maddux, W.W., Adam, H., Galinsky, A.D. (2010). *When in Rome. Learn why the Romans do what they do: How multicultural learning experiences facilitate creativity*. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 36, side 731-741.

Messer, D., Wolter, S. C. (2005). *Are Student Exchange Programs Worth It?* IZA Discussion Paper No. 1656, side 1-19.

Nielsen, G. A, Schmedes, K. (2009). *Kulturforståelse – Columbus' vejviser til nye verdener*. Forlaget Columbus, side 18-75, 116-158.

Pedersen, P. J. (2010). *Assessing intercultural effectiveness outcomes in a year-long study abroad program*. *International Journal of Intercultural Relations*, 34, side 70-80.

Schmidt-Behlau, B. (2008). *Implementing Intercultural Learning Activities: A Methodological Guide*. ddiv international, side 2-15.

Styrelsen for Universiteter og Internationalisering (2012a). *Undersøgelse af private arbejdsgiveres syn på færdiguddannedes kompetencer og studierelevante udlandsophold*. Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser, side 1-4.

Styrelsen for Universiteter og Internationalisering (2012b). *Unge på udvekslingsophold – evalueringsrapport for skoleåret 2010/2011*. Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser, side 2-4.

Styrelsen for Universiteter og Internationalisering (2011). *Årsrapport 2011 – EU-programmerne for Livslang Læring og Aktive Unge*. Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser, side 7-29.

Taylor, M., Brander, P., Cardenas, C., Gomes, R., Abad, J. V. (1995). *Education Pack*. Europarådet, side 9-49.

Trooboff, S., Cressey, W., Monty, S. (2004). *Does Study Abroad Grading Motivate Students?* *The Interdisciplinary Journal of Study Abroad*, 10, side 201-217.

Weaver, G. R. (1993): *Understanding and Coping with Cross-Cultural Adjustment and Stress*. I Paige, M. R. (1993). *Education for the Intercultural Experience*. Intercultural Press, side 137-167.

Williams, T. R. (2009). *The Reflective Model of Intercultural Competency: A Multidimensional, Qualitative Approach to Study Abroad Assessment*. *The Interdisciplinary Journal of Study Abroad*, 18, side 289-306.

Bilag A

Bilaget består af en komparation mellem udvekslingsopholdet og skoleopholdet.

	Udvekslingsophold	Skoleophold
Formål	Faglighed, sproglighed, og/eller arbejdsrelateret	Kultur- og oplevelsesbetonet
Forløb	Under videregående uddannelse	Lige før eller under gymnasiet
Aldersgruppe	18- år	15-18 år
Periode	1 semester og op til 1 år	1 år
Bopæl	Campus, kollegium eller lokalt indkvarteret	Lokalt indkvarteret
Skole	Tilsvarende videregående uddannelse	Ofte college eller 9. klasse
Programmer/ Organisationer	Erasmus, Nordplus, samarbejdsaftaler, praktikophold...	AFS, EF, Rotary, YFU...

Bilag B

Transskriptet af telefoninterviewet med Niels Johan Geil, generalsekretær for Youth For Understanding (YFU).

FBJ 1: Jeg laver det her projekt om udveksling og jeg vil gerne fokusere på det at tage på udveksling på et skoleophold mellem 9. og 1.G. ligesom jeres organisation står for, og i den forbindelse har jeg nogen spørgsmål.

FBJ 2: Det første er: Hvad er jeres formål med at udveksle?

NJG 1: Det er primært at fremme den mellemfolkelige forståelse, det er lige som det det handler om. At man kommer ud og møder en anden kultur, møder en anden måde at se verden på og på den måde bliver klogere på hvad man selv gør og hvad andre gør.

FBJ 3: Ja, nu svarede du så næsten allerede også på mit andet spørgsmål, nemlig: Hvordan hjælper udveksling med at opfylde jeres mål? Men hvad er det helt præcist der sker når man tager på udveksling? Altså hvad er det der gør at man får en bredere forståelse for verden?:

NJG 2: Ja, men det man måske har set i fjernsynet eller læst i medierne det bliver jo pludselig en virkelighed som man ligesom får ind under huden, ik? Vi kan alle have en forestilling om at bo i et andet land, men når man pludselig bliver smidt ind i en familie man ikke kender, og skal indgå i dagligdags gøremål, så ser man pludselig tingene indefra og det giver en større forståelse. Jeg synes jo tit at man ser at folk kan være modstandere af indvandrere eller de kan være modstandere af forskellige mindretalsgrupper, men hvis de så pludselig kender en selv der tilhører et mindretal, så oplever man heldigvis at de ser fuldstændig anderledes på tingene.

FBJ 4: Ja. Igennem min research har jeg arbejdet meget med begrebet interkulturel kompetence, og det er ofte en af de ting forskere mener det giver giver at tage på udveksling. Vil du også mene at det giver interkulturel kompetence at tage på et skoleophold mellem 9. og 1.G.?

NJG 3: Ja, at det giver mening?

FBJ 5: Ja, at det giver interkulturelle kompetencer at tage på udveksling mellem 9. og 1.G.

NJG 4: Ja, eller om det nu er efter 10. klasse eller hvordan det passer ind i forløbet. Men ja, det synes jeg - på det tidspunkt er man så moden så man burde kunne få udbytte af den oplevelse man får, og man ser tingene anderledes. Og man er måske ikke så fastlåste i sine holdninger som man kan risikere at være senere hen i livet.

FBJ 6: *Har I så en metode hvorpå I definerer interkulturelle kompetencer, eller har I en definition af det?*

NJG 5: *Ja, det har vi sikkert, men det kan jeg ikke svare på. Det er sådan, at vi har en hel masse dedikerede frivillige som står for forberedelsen af vores kommende studenter. Og de gennemfører hvert år et antal kulturweekender, hvor de nye studenter kommer her i vores hus og er en hel weekend og lærer om fremmede kulturer og hvordan man skal indgå i det. Og det er jo helt klart en del af det her med at udvikle interkulturel kompetence, men når man ligesom også er sat ind i det på forhånd. Men jeg bliver dig desværre svar skyldig i forhold til hvad de helt konkret siger.*

FBJ 7: *Ja. Er det noget I har materiale på et eller andet sted? Fordi jeg har læst mig frem til at der er rigtig mange forskellige holdninger til hvad interkulturel kompetence er. Der er nogen der mener det består af en kognitiv, en adfærdsmæssig og en følelsesmæssig dimension, og så er der helt andre definitioner som det egentlig bare handler om at have empati og medfølelse og kunne sætte sig i andre menneskers sted.*

NJG 6: *Jeg tør ikke garantere for at vi har en nedskrevet definition, det kan godt være at vi i hver især [sic] lægger lidt forskelligt i det, men grundlæggende er det det samme vi snakker om.*

FBJ 8: *Helt bestemt. Når jeres udvekslingsstuedenter så har været ude og rejse, så er vel også interesserede i at finde ud af om de har udviklet sig i den retning som I ønskede? Hvordan måler I det?:*

NJG 7: *Ja, jamen det har vi ikke nogen systematisk måling af, så det er en meget god pointe du har der. Altså, hos os kommer man typisk hjem og indgår i nogen frivillige sammenhænge, eller det er jo ikke alle der gør, men der er jo mange der vælger at blive en del af foreningen når de kommer hjem og på den måde også er med til at forberede at nye studenter til at skulle afsted. Men en egentlig måling af om man har opnået det man har sat sig som mål, det har vi faktisk ikke.*

FBJ 9: *Selve mit forskningsprojekt handler så direkte om de negative aspekter ved at tage på udveksling, fordi at der er en konsensus i Europa om at det giver en interkulturelle kompetencer at tage af sted. Jeg vil så gerne sætte fokus på dem der har haft en dårlig oplevelse fordi jeg har selv har været på udveksling og har oplevet at der er rigtig mange der har et fedt år, og lærer en masse ting, men der også en del der vender hjem og egentlig ikke har haft noget de kunne stå ved, noget de har lært. Så jeg vil egentlig bare høre om I har nogen statistik på hvor mange studenter der gennemsnitligt årligt vender hjem før tid?:*

NJG 8: *Jeg kan ikke give dig tal, men det ligger omkring en lille håndfuld ud af 160, så det er et mindre tal, men hver enkelt er jo en for mange. Og så vil du formentlig spørge om hvorfor de tager hjem?*

FBJ 10: *Ja.*

NJG 9: *Der kan jo være et eller andet mismatch, det vil man som regel udbedre på stedet, det kan være man bliver placeret et sted hvor man slet ikke passer ind i en familie, så vil man jo flytte til en anden familie. Men der kan jo være at der er nogen, der finder ud af at det at være på udveksling bare slet ikke er dem og det ikke lever op til de forventninger de har. Det kan jo også være enkelte der er utilfredse med det produkt de får og slet slet ikke synes de får det de er blevet stillet i udsigt. Det kan også være helt banalt, som jeg oplevede sidste år, at en pige, der kan være at en kæreste herhjemme rykker mere end hun havde forestillet sig, eller det er sværere at undvære kæresten end hun havde troet da hun tog af sted på udveksling, og så opgiver man bare for hurtigt fordi man aldrig helt indstiller sig på hvad det vil sige at være af sted, men hele tiden har det der hjemme kørende i baghovedet.*

FBJ 11: *Så det vil være noget med noget hjemvé og noget mismatch som du siger?*

NJG 10: *Ja i forhold til de forventninger som man har og ikke får indfriet. Det er også helt klart vores erfaringer at hvis forældrene har mere hjemvé end børnene, hvis forældrene synes det er svært at deres unge mennesker er af sted, og ikke ligesom understøtter dem i den løsrivelsesprocess, så kan det være ekstra svært.*

FBJ 12: *Jeg har også haft kontakt med AFS og tager også kontakt til Rotary, og jeg ved at de hos AFS siger at ca. 1/10 vender hjem før tid. Vil du kunne genkende det tal?*

NJG 11: *Ja, jeg tror det er højt sat med 10 hos os. Jeg synes vi gør rigtig rigtig meget for at forberede dem og følger godt op undervejs men vi oplever desværre også nogen hvert år der bare ikke skulle have været afsted selvom vi interviewer dem meget grundigt.*

FBJ 13: *Hvad kigger I efter i de interviews?*

NJG 12: *Vi kigger meget efter om man er motiveret, altså om man er moden, om man er tilpas moden og man er tilpas motiveret, eller om det bare er forældrenes prestigeprojekt, eller fordi en større søskende har været på udveksling, eller om det bare er fordi man vil til USA og tror at man kan falde ind i en aller anden TV serie. Så vi gør meget ud af at interviewe grundigt, og vi sorterer også en hel del fra. Langt de fleste vil komme igennem et interview men det er nok 1 eller 2 ud af 10 der ikke vil klare deres interview.*

FBJ 14: *Så vil jeg egentlig også høre om I kender til nogen studier eller undersøgelser der bakker op om at det er en god idé at tage på udveksling?*

NJG 13: *Måske lidt mere teoretisk nu?*

FBJ 15: *Ja, lidt mere akademisk nu. Også fordi jeg selv mangler lidt stof, der er nemlig rigtig meget om udvekslings, om mobilitetsophold på en længeregående uddannelse, og ikke så meget på udvekslingsophold mellem 9. og 1.G.*

NJG 14: *Jeg har ikke selv læst noget må jeg blankt indrømme. Jeg har også kun selv været ansat et år, jeg har aldrig selv været på udveksling. Men altså det er da spændende om der er nogen der har skrevet noget. Det ved jeg faktisk ikke.*

FBJ 16: *En sidste ting, jeg ved at AFS Danmark er en del af et større internationalt netværk. Hvordan er det med YFU? Hvordan er organisationen opbygget? Er det primært en dansk organisation eller er den international? Og hvordan er netværket opbygget?*

NJG 15: *Jeg tror måske den er en anelse anderledes end AFS. YFU er en international organisation som har selvstændige afdelinger i ca. 60 forskellige lande. Og vi har et internationalt sekretariat i USA der tager sig af nogen overordnede ting, men vi er fuldstændige selvstændige, og bestemmer selv hvilke lande vi vil udveksle med, og hvad vi tager for vores udveksling, hvad vi opkræver fra de andre lande. Der tror jeg nok det er lidt mere koordineret hos AFS. Men altså fuldstændige selvstændige medlemslande.*

FBJ 17: *Ved du som om YFU International, eller hovedkontoret i USA ligger inde med noget materiale? For sådan ved jeg at AFS gjorde. Danmark har heller ikke noget specifikt, de henviser til AFS international som havde lavet nogen undersøgelser.*

NJG 16: *Det kunne jeg meget nemt forestille mig at de har liggende.*

FBJ 18: *Har de en hjemmeside hvor jeg kan gå ind og kigge eller kan du sende mig nogen links?*

NJG 17: *Ja, det vil jeg lige gøre. Altså nogen links til nogen undersøgelser?*

FBJ 19: *Ja, meget gerne foretaget af YFU, eller hvor de har fået en ekstern konsulent til det.*

NJG 18: *Ja.*

FBJ 20: *Det vil jeg ihvertfald være super glad for Niels.*

NJG 19: *Ja, jeg skal se hvad jeg kan gøre. Det bliver nok først i morgen.*

FBJ 21: *Det er helt OK, Det haster ikke. Men tusind tak skal du have. Så har jeg ikke mere at spørge om.*

NJG 20: *Nej, men held og lykke med det.*

FBJ 22: Mange tak skal du have. Ha det godt, hej du.

NJG 21: Hej.

Trods Niels ikke kunne henvise til noget materiale, sendte han senere en slide fra et undervisningsforedrag til nogle udvekslingsstudenter, der viser, at YFU besidder viden om kulturbegrebet, isbjergmodellen, kulturshock, stereotypisering mm. Ydermere rettede han antallet af deltagere, der afbrød skoleopholdet før tid til 13 ud af 165 (8%).

Bilag C

Spørgsmål til spørgeskemaundersøgelsen, som skal sendes ud til udvekslingsorganisationerne.

- Hvad er jeres formål med at udveksle?
- Hvordan hjælper udvekslingen til at opfylde jeres formål?
- Følger I op på, om deltagerne har udviklet sig i overensstemmele med formålet?
- Hvordan gør I dette?
- Hvor mange udvekslingsstudenter vender gennemsnitligt årligt hjem før tid?
- Hvilket årsager ligger til grund for tidlig hjemvendelse?
- Hvilke forskelle er der mellem jeres udvekslingsydelse og det at tage på udveksling under en videregående uddannelse?
- Har I kendskab til studier eller videnskabelige undersøgelser indenfor området som I kan henvise til?